

oud-voorzitter Productschappen
Akkerbouw over Groen en Grijs

‘VOOR IT’ERS ONGEKENDE MOGELIJKHEDEN’

TEKST EN FOTOGRAFIE LEONIE BARNIER

IT'ers en techneuten houden de Nederlandse landbouw concurrerend. Oud-voorzitter van de Productschappen Akkerbouw Theo Meijer over de kennisbehoefte van de Nederlandse land- en tuinbouw.

In de akkerbouw zijn jaarlijks driehonderd mensen nodig van mbo niveau 3 en 4. De aoc's kunnen er maar veertig tot vijftig leveren. Hoe lossen de bedrijven in de akkerbouw dat op?

“Een van de meest praktische oplossingen is schaalvergroting. Een jaar of vijf tot tien geleden kocht een natuurbeschermingsorganisatie een bedrijf dat vrijkwam op. De laatste jaren zie je steeds meer dat akkerbouwbedrijven andere akkerbouwbedrijven opkopen. Als er vijftien jaar geleden werd gevraagd wat voor type landbouw hebben wij in 2010 of in 2015 in Nederland, dan had iedereen het over de intensieve veehouderij. Dat was voor Nederland met het beperkte areaal fantastisch. De akkerbouw zou nooit meer kunnen concurreren met gebieden elders in en buiten Europa. Maar de akkerbouw heeft, door technologische toepassingen, door schaalvergroting en mechanisatie, met een hoge opbrengst per hectare en een hoog kennisniveau, ook in de toekomst zeker reden van bestaan. Hiermee zijn wij gidsland en kunnen we concurrerend blijven.”

“Maar we vergeten dat het imago van onze land- en tuinbouw voor jonge mensen niet interessant is. We moeten het niet meer hebben van boerenzoons alleen. Als ik zie

hoe wij tegenwoordig én duurzaam én economisch verantwoord kunnen produceren, door gebruik te maken van informatietechnologie, van satellieten en dus precisielandbouw, dan heb ik de indruk dat voor mensen die in de IT willen werken de landbouw nog ongekende mogelijk-

“De manier waarop HAS Den Bosch studenten gebruik laat maken van moderne technieken in het onderwijs, is heel sterk. Waarom zou dat niet in het mbo kunnen?”

heden heeft. Vorige week was ik in Zeeland op het bedrijf de Wilhelminapolder, een akkerbouw bedrijf van 1600 hectare. Bijna alle tractoren waren er volledig computergestuurd.”

“Kennis kun je inkopen, waar het om gaat is ondernemerschap. Je kunt nog zo'n goede boer zijn, je moet kunnen onderhandelen. Niet meer produceren wat jij leuk vindt, maar produceren waar vraag naar is. Je zult de vrijheid die je hebt, moeten gebruiken om contracten te sluiten waarvan je weet dat je ook afzet hebt. Akkerbouwers gaan steeds meer rechtstreeks produceren voor een markt, een aardappel- of groenteverwerker. Grootwinkelbedrijven willen vers van het land, die hebben dus direct contact met de agrariër.”

Dus die akkerbouwer kan ook naar een roc stappen met zijn vraag naar IT'ers.

“Nu kom ik op het probleem van het groene onderwijs. We hebben in de landbouw, ook de minder grote bedrijven, met IT veel nieuwe technieken binnengehaald. De onmiddellijke doorvertaling in het onderwijs vind ik nog onvoldoende terug. Er gaat te lang overheen voordat die nieuwe technieken doordringen in het onderwijs. Daar moet geen tien jaar overheen gaan, ik heb die ondernemer nu nodig.”

Doordat er zo weinig akkerbouwleerlingen op de aoc's zijn, leeft het plan voor drie centra voor akkerbouw in Groningen, Emmeloord en Goes. Leerlingen zouden de eerste twee jaar hun opleiding dicht bij huis kunnen volgen en het laatste jaar bij een van die gespecialiseerde centra. Biedt dit kansen, bijvoorbeeld om meer kennis in huis te halen?

“Voor die dertig of veertig leerlingen is het een hele goede kans, maar wat is de meerwaarde voor diegene die niet zo direct betrokken zijn bij de akkerbouw, maar meer geïnteresseerd is in IT? HAS Den

Bosch is een school die heel goed het bedrijfsleven binnen de poorten heeft gehaald. Die heeft de juiste mix bereikt in het samenbrengen van kennis, bedrijfsleven en overheid. De manier waarop zij studenten de mogelijkheid geven om gebruik te maken van moderne technieken in het onderwijs, is heel sterk. Waarom zou dat niet in het mbo kunnen?”

De sector heeft dus veel behoefte aan IT'ers, aan technenuten. In hoeverre moeten studenten die van het mbo komen interdisciplinair kunnen denken en handelen?

“Je hebt tegenwoordig een enorm grote verscheidenheid aan bedrijven. Het recreatieve, de zorgcomponent. Het is een hele serieuze branche aan het worden, met veel mogelijkheden voor ondernemers. Dat biedt dus ook perspectief voor mensen uit de zorg, de recreatie of uit de horeca. Dat interdisciplinaire wordt steeds belangrijker. Je moet flexibel ergens op kunnen inspringen.”

In de Human Capital Agenda is internationalisering een van de speerpunten. Waarom is dat belangrijk voor een gemiddeld landbouwbedrijf?

“De schakels die na de productie komen, worden steeds meer internationale schakels. Wij produceren voor 60 procent voor de export, en daarvan is 70 procent voor Europa. Den Haag wordt steeds minder belangrijk voor de Nederlandse landbouw, het wordt in Brussel beslist. Zeker met de afbouw van de subsidies na 2015 wordt de internationale component steeds belangrijker. Landen gaan dan veel meer concurreren. Duitsland zit steeds op de wip: blijf ik van Nederland producten afnemen, of van Polen? Dat betekent voor een akkerbouwer in Emmeloord dat hij moet gaan voor kwaliteit. Om die slag te maken moet hij zijn kennis soms uit het buitenland halen. Met die vrije markt en produceren op contractbasis zal de vraag ook

regelmatig uit het buitenland komen.”

In de HCA wordt verder gesteld dat het bedrijfsleven verantwoordelijk is voor het formuleren van de vraag en van de maatschappelijke thema's. Ik denk dan aan een duurzame economie, voedselveiligheid, dierenwelzijn, gezonde voeding.

“Duurzaamheid ja, en voedselzekerheid! Dat vinden we een automatisme, maar we vergeten het wel eens.”

Wat ontbreekt in het onderwijs als het over deze thema's gaat?

“Binnen het mbo zijn we nog te veel op het agrarische gericht. Ik sprak twee studenten die een stage hadden gedaan in het buitenland. Dat is in het mbo nog niet zo gebrui-

‘Kennis kun je inkopen, waar het om gaat is ondernemerschap. Je kunt nog zo'n goede boer zijn, je moet kunnen onderhandelen’

kelijk. Ook deze jongens hadden van tevoren zoiets van: moet dat nou wel. Maar ze zeiden dat ze het nooit hadden willen missen. De één had in Hongarije stage gelopen, de ander in Oostenrijk bij een bergboer. De inventiviteit die ze daar zien. En het besef dat die boeren met dezelfde Brusselse regels te maken hebben. “We hebben een heel ander beeld gekregen,” zeiden ze, “we denken dat zoals de Nederlandse landbouw in elkaar zit, dat het elders zo ook in elkaar zit.”

Theo Meijer (Dieren 1947) volgde de hbs, de middelbare land- en tuinbouwschool en de bosbouw- en cultuurtechnische school Larenstein te Velp.

1970 - 1974 bosbouwkundig adviseur

1974 - 1990 milieudeskundige ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Regionale Inspectie Milieuhygiëne Noord-Brabant

1990 - 1996 milieuhygiënisch adviseur doelgroep landbouw, Hoofdsinspectie, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

1996 - 2003 lid Tweede Kamer der Staten-Generaal voor het CDA

2003 - 2011 voorzitter Akkerbouwproductieschappen (Hoofdproductieschap Akkerbouw, Productieschap Akkerbouw, Productieschap Wijn en Productieschap Diervoeder)

Als het gaat om de gerichtheid op het agrarische, betekent dat ook dat docenten en daardoor dus de studenten te weinig besef hebben van de keten?

“Een akkerbouwer vertelde mij eens: ‘Ik begon ooit als boer omdat ik het zo mooi vond om te spelen met de natuur en ik het produceren van voedsel geweldig vind. Maar ik ben nu inmiddels zoveel ondernemer geworden dat ik het niet meer interessant vind of het nou als food of als feed weggaat, als voedsel voor de mens of voor het dier. De hoogste bidder is voor mij koopman. Maar ik wil wel weten wat er daarna precies mee gebeurt, ook als het als om feed gaat.’ Hij wil een stuk verantwoordelijkheid nemen in de keten. Daarvoor zie ik in het onderwijs nog te weinig aandacht. De studenten worden te weinig betrokken bij de andere schakels in de keten.”

“VanDrie Group, de kalverslachterij, heeft behoefte aan mensen die computers kunnen besturen, die de slachtlijnen aansturen. Die band mag niet stilstaan. Ze hebben niet alleen slagers nodig. De agro & food moet zich meer gaan richten op het niet-groene onderwijs, ik denk dat dat een van de opdrachten is van het Topsectorenbeleid.” ■